

Millî Mücadele Sürecinde Yunanistan'ın Fransız ve İtalyan Ticaret Gemilerine El Koyması ve Yaşanan Diplomatik Kriz

Diplomatic Crisis After Greece's Seizure Of French And Italian Merchant Ships During The National Struggle

Serkan TUNA*

* Prof. Dr. İstanbul, Türkiye.

Orcid Id: 0000-0001-9597-856X

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Serkan Tuna, İstanbul Üniversitesi,
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

E-posta / E-mail:

serkan.tuna@istanbul.edu.tr

Geliş Tarihi / Recived Date:

5 Mayıs 2023

Kabul Tarihi / Accepted Date:

17 Kasım 2023

Araştırma Makalesi / Research Article

Atrf / Citation:

Prof. Dr. Serkan Tuna, "Millî Mücadele Sürecinde Yunanistan'ın Fransız ve İtalyan Ticaret Gemilerine El Koyması ve Yaşanan Diplomatik Kriz", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Cilt 135, Sayı 267, İstanbul 2023, s.181-198.

doi: 10.55773/tda.1292804

Öz

Bu çalışmada, Millî Mücadele sürecinde Yunanistan'ın Fransız ve İtalyan ticaret gemilerine el koymasıyla yaşanan diplomatik kriz incelenmiştir. 1922 yılına gelindiğinde, ciddi bir ekonomik ve siyasi kriz içerisinde bulunan Yunanistan, Şubat-Mart 1922'de, kendisini diplomatik açıdan daha da zorlayacak bir eyleme girişmiştir. Bu çerçevede Yunan kuvvetleri, Türk kesimine kaçak malzeme taşıdıkları gerekçesiyle bir Fransız ve dört İtalyan ticaret gemisinde arama yapmıştır. Ardından Fransız gemisi ile bir İtalyan gemisine el koymuşlardır. Bu gelişme üzerine gerek Fransız gerekse İtalyan Hükümeti diplomatik açıdan sert bir tepkide bulunmuş, gerçekleşen müdahale ve el koymaların uluslararası ticarete de aykır olduğunu açıklamışlardır. Olay, Türk kamuoyunda da yankı bulmuş ve Yunanistan'ın ekonomik ve siyasi açıdan zorluklar yaşadığına dikkat çekilerek bu davranışın hukuksuz olduğu vurgulanmıştır. Bu tepkilere karşın Yunanistan, bir süre konuyu kendi lehine çözümlmek için çaba harcamış ve Fransa'ya Cemiyet-i Akvam'a gidilmesi teklifinde bulunmuştur. Ancak bu teklifi kabul edilmeyen Yunanistan, İngiltere'den de beklediği desteği alamadığından oldukça güç bir konumda kalmıştır. Bunun üzerine el konulan gemiler bırakılmış ve Fransa ile İtalya'dan resmî olarak özür dilenmiştir. Ayrıca bu ülkelerin ticaret gemilerinde arama yapılmayacağı güvencesi verilmiş ve bir tazminat ödenmesi kabul edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Millî Mücadele, Yunanistan, Fransa, İtalya.

Abstract

In this study, the diplomatic crisis experienced with the seizure of French and Italian merchant ships by Greece during the National Struggle is examined. By 1922, Greece, which was in a serious economic and political crisis, took an action that would further challenge it diplomatically in February-March 1922. In this context, Greek forces searched

Bu makale Creative Commons BY-NC-SA 2.0 tarafından lisanslanmıştır. / This article is licensed under a Creative Commons BY-NC-SA 2.0.

one French and four Italian merchant ships on the grounds that they were carrying smuggled materials to the Turkish side. Then they seized a French ship and an Italian ship. Upon this development, both the French and Italian Governments reacted harshly diplomatically and declared that the interventions and seizures were against international trade. The incident also resonated with the Turkish public and it was emphasized that this behavior was unlawful, noting that Greece was experiencing economic and political difficulties. Despite these reactions, Greece made an effort to resolve the issue in its favor for a while and made an offer to France to go to the League of Nations. However, Greece, whose offer was not accepted, was left in a very difficult position as it did not receive the support it expected from England. Thereupon, the confiscated ships were released and an official apology was made to France and Italy. In addition, an assurance was given that the merchant ships of these countries would not be searched and a compensation payment was accepted.

Keywords: National Struggle, Greece, France, Italy.

Giriş

Birinci Dünya Savaşı başladığı sırada Yunanistan, öncelikle Balkan Savaşları'nda elde ettiği toprakları koruma düşüncesindeydi. Bu süreçte Başbakan Venizelos, kazanan taraf olacakları öngörüsüyle İtilaf Devletleri safında savaşa dâhil olunması gerektiği inancındaydı. Böylece mevcut topraklar korunabileceği gibi savaş sonrasında Megali İdea'nın gerçekleştirilmesiyle büyük Yunanistan da kurulabilecekti. Ancak Kral Konstantin'in karşı çıkması nedeniyle Yunanistan tarafsızlığını ilan etmişti. Bu görüş ayrılığı Yunan iç siyasetinde bölünmeye ve bir dizi mücadeleye yol açarken, Venizelos'un 27 Haziran 1917'de İngiltere'nin desteğiyle Kral Konstantin'i devirip iktidarı ele geçirmesi üzerine Yunanistan İtilaf Devletleri yanında savaşa katılmıştı.¹

Birinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgiyle birlikte Osmanlı Devleti'nin imzaladığı 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi'nin ardından İtilaf Devletleri, savaş sırasında kabul edilen gizli anlaşmalar kapsamında işgallere başlamışlardı. Bu anlaşmaların tarafı olmayan Yunanistan ise Paris Barış Konferansı'nda özellikle İngiltere'nin desteğini alarak 15 Mayıs 1919'da İzmir'i ve bölgedeki bazı yerleri işgal etmiş, 1920 yılında ise bu işgallerini Doğu Trakya'yı da içerecek şekilde genişletmişti. Bu işgal politikasına karşı başarılı bir direniş sergileyen Kuva-yı Milliye hareketi, Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğindeki siyasal mücadeleyle birlikte 1920 yılı sonunda yerini düzenli orduya bırakmıştı. Türk ordusu, 1921 yılı içerisinde Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri'nde Yunan güçlerine karşı başarılı bir mücadele sergilemişti. Kütahya-Eskişehir Muharebeleri'nde geri çekilme söz konusu olsa da, 23 Ağustos-13 Eylül 1921'de gerçekleşen Sakarya Meydan Muharebesi ile Yunan ordusunun taarruz gücü kırılmıştı.²

¹ Gürhan Yellice, "Birinci Dünya Savaşı ve Yunanistan: Çanakkale'den Milli Bölünmeye", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: XVI, Sayı: 32, 2016, s. 207-235; Richard Clogg, *Modern Yunanistan Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1997, s. 108-117.

² *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, 11. Bs., Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2014, s. 94-96, 148-154, 256-299; Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi, 1. Kitap-İmparatorluğun Çöküşünden Ulusal Direnişe*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991, s. 64-75, 108-113, 118-122; Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi, 2. Kitap-Ulusal Direnişten Türkiye Cumhuriyeti'ne*, 2. Bs., Bilgi Yayınevi, Ankara 1998, s. 223-252.

Böylece 1922 yılına gelindiğinde Yunanistan oldukça güç bir durumda kalmıştı. İşgal sürecinin uzamasının getirdiği maliyet ve Yunan ordusunun beklenen başarıyı elde edememesi, ülkenin ekonomik ve siyasi açıdan ciddi bir sıkıntıya ve diplomatik düzeyde yalnızlığa düşmesine yol açmıştı. Venizelos'un 14 Kasım 1920 tarihinde gerçekleşen seçimlerdeki başarısızlığı üzerine önce Dimitrios Rallis, ardından Dimitrios Gunaris hükümeti kurarak başbakan olmuştu. Giderek artan savaş masrafları ise büyük bir ekonomik yük teşkil etmiş ve temel gıda fiyatlarında ciddi bir artışı doğurmuştu.³ Müttefik Yüksek Komiserleri de, İkinci İnönü Muharebesi'nden sonra 18 Mayıs 1921'de Müttefik İşgal Kuvvetleri'nin tarafsızlıklarını ilan etmişlerdi.⁴ Bu sıkıntılı ortamda gerçekleşen Yunanistan'ın Fransız ve İtalyan bandıralı ticaret gemilerine müdahale edip el koyma girişimi, mevcut sorunları daha da ağırlaştıracak ve hem ekonomik hem de diplomatik açıdan ülkenin aleyhine sonuçlar doğuracaktı.

Bu çalışmada, Yunanistan'ın Şubat-Mart 1922'de Fransız ve İtalyan ticaret gemilerine yönelik müdahale ve el koyma girişimleri incelenmiştir. Bu çerçevede gemilere müdahale süreci ile el koyma nedenleri aktarılmış, bu girişime ilişkin tepkiler üzerinde durulmuş ve ortaya çıkan diplomatik krizin nasıl sonuçlandığı değerlendirilmiştir.

Fransız Ticaret Gemisine El Konulması

Yunanistan'ın Fransa ve İtalya ile yaşadığı diplomatik kriz, bir Yunan kruvazörünün Espoir isimli bir Fransız ticaret gemisine el koymasıyla başlamıştı. Kamuoyuna yansıyan haberlere göre, Zonguldak'tan Mersin'e doğru yola çıkan Espoir'e Mersin açıklarında el konulmuş ve gemi 12 Şubat 1922'de Salamina'ya sevk edilmişti.⁵ Ağırlıklı olarak kömür taşıyan geminin yükü şu şekildeydi: 1.300 ton maden kömürü, 1.800 sandık petrol gazı, 22 çuval patates, 100 ton çeşitli ticari eşya, 2 fiçı rakı, 1 fiçı şarap. Gemiye el konulmasının ardından Yunan Hükümeti'nin emri gereğince yükün boşaltılmasına başlanmıştı.⁶

Espoir'de bulunup daha sonra serbest bırakılan bir yolcu gemiye el konulma girişimini ayrıntılı bir şekilde aktarmıştı. Buna göre gemi, Muğla Burnu'nu dolaştıktan sonra Mersin'e doğru yol almaya başlamıştı. Sabah saat sekizde ve yemekte buldukları sırada Yunan kruvazörü kurusıkı bir top

³ Nilüfer Erdem, *Yunan Tarihçiliğinin Gözüyle Anadolu Harekatı (1919-1923)*, Derlem Yayınları, İstanbul 2010, s. 278-291, 328-329, 340; Salâhi R. Sonyel, *Mustafa Kemal (Atatürk) ve Kurtuluş Savaşı*, II. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008, s. 861, 867, 1162-1163; Seçil Akgün, "Yunanistan'da Kurtuluş Savaşı'nı İzleyen Gelişmeler", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 3, 1993, s. 11-12.

⁴ Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi, 2. Kitap-Ulusal Direnişten Türkiye Cumhuriyeti'ne*, s. 249.

⁵ "France Demands Release of Steamer Held By Greece", *Norwich Bulletin*, 20 February 1922, p. 22; "Refusal To Release French Steamer", *The Times*, 20 February 1922, p. 9; "Yunanlıların Tivkif Ettikleri Fransız Vapuru", *İleri*, 23 Şubat 1338/1922, s. 2; "(Espoir) Vapuru Hadisesi Devam Ediyor", *Peyam-ı Sabah*, 25 Şubat 1338/1922, s. 1.

⁶ "Espoir Vapuru, Fransa'nın Ültimatomu", *Akşam*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1; "(Espoir-Ümid) Vapuru Hadisesi Kesb-i Ehemmiyet Etti", *Tevhid-i Efkâr*, 25 Şubat 1338/1922, s. 1; "Franco-Greek Dispute", *The Times*, 25 February 1922, p. 11; "Cemiyet-i Akvam'a Havale Fikri", *Vakit*, 25 Şubat 1338/1922, s. 2.

atarak kendilerini durdurmuştu. Ardından gemiye bir Yunan subayı gelerek yükü araştıracaklarını söylemiş ve gemideki kömürün Kuva-yı Milliye ordusuna ait olduğunu öne sürmüştü. Buna karşılık kaptan, kömürün Kilikya demiryollarına ait olduğunu söylemişse de, Yunan subay kömürün savaş kaçağı malzeme olduğu görüşünde diretmiş ve bu nedenle geminin Salamina'ya götürüleceğini belirtmişti. Böylece ertesi gün Salamina'ya gidilmiş ve Yunan memurları yükü dışarı çıkarıp gemiye el koymuşlardı.⁷ Yunanistan bu eylemin gerekçesini, Yunanlı subayın da dile getirdiği üzere, gemide bulunan kömürün savaş kaçağı malzeme olarak Türk güçlerine gönderilmesi şeklinde açıklamıştı. Dolayısıyla Espoir'e, savaş kaçağı malzeme taşıdığı gerekçesiyle el konulmuştu.⁸

Bu gelişmeden sonra Fransa ile Yunanistan arasında adım adım büyüyen bir diplomatik kriz başlamıştı. Fransız Dışişleri, Atina'daki maslahatgüzarına gemiyle yükünün derhal serbest bırakılmasını talep etmesi talimatını vermişti.⁹ Bunun üzerine Fransız maslahatgüzar, Yunanistan'ın olumsuz tavrına rağmen çeşitli defalar Yunan resmi makamları nezdinde girişimde bulunarak hem geminin hem de içerisindeki yükün serbest bırakılması ve geminin çalışmadığı günler için tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştu. Fransa'nın zamanla bir nota niteliğini taşıyan bu girişimlerine karşılık Yunanistan olumsuz tavrını sürdürmüş ve Yunan Meclisi uzun görüşmeler sonucunda geminin serbest bırakılmasını kabul etmesine karşın, kömürü bir savaş kaçağı malzeme olarak değerlendirerek yükün iadesini onaylamayıp müsadere edileceğini bildirmişti. O sırada Londra'da bulunan Yunan Başvekil Gunaris de, Fransız elçisine benzer bir açıklamada bulunmuştu. Buna karşılık Fransız maslahatgüzar girişimlerine devam etmiş ve Hariciye Nazır Vekili'ne hükümeti adına bir mektup göndererek olayın kendileri açısından taşıdığı önemi dile getirmişti. Yunanistan'ın savaş kaçağı malzeme taşıdığı iddiasına karşılık Fransa, gemideki yükün Karadeniz Ereğli'de bulunan bir Fransız kömür şirketi tarafından Kilikya'daki demiryollarının kullanımı için sevk edildiği ve ülkenin ekonomik durumu açısından gerekli olduğu gerekçesini öne sürmüştü. Bu açıdan savaş mühimmatına yönelik bir malzeme taşınmadığından savaş kaçağı tezi kabul edilemezdi. Nitekim bu konudaki iyi niyetin bir göstergesi olarak, Espoir İstanbul üzerinden Mersin'e serbestçe gitmek için Fransız Fevkalade Komiserliği'nin iznini almıştı.¹⁰

⁷ "Bir Fransız Vapuru'nun Yunanlılar Tarafından Tevkifi Hadisesi", *İkdam*, 27 Şubat 1338/1922, s. 1; "Espoir Vapuru Hadisesi Etrafında", *Tevhid-i Efkâr*, 27 Şubat 1338/1922, s. 1; "Espoir Vapuru'nun Yunanistan'a Açtığı Belalar", *İleri*, 27 Şubat 1338/1922, s. 1. Gemideki yükün çıkarılmasının ertelendiği yönünde bir haber de söz konusuydu. Bkz., "Espoir Vapuru Hadisesi Etrafında", *Anadolu'da Yenigün*, 27 Şubat 1338/1922, s. 2.

⁸ "France Demands Release of Steamer Held By Greece", *Norwich Bulletin*, 20 February 1922, p. 22; "Yunanlıların Zapt Ettiği Espoir Vapuru Vakası", *Akşam*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1; "Fransa Yunanistan'a Şiddetli Bir Nota Verdi", *Tevhid-i Efkâr*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1.

⁹ "France Demands Release of Steamer Held By Greece", *Norwich Bulletin*, 20 February 1922, p. 22.

¹⁰ "France Demands Release of Steamer Held By Greece", *Norwich Bulletin*, 20 February 1922, p. 22; "Imperial and Foreign News Items", *The Times*, 20 February 1922, p. 9; "Refusal To Release French Steamer", *The Times*, 20 February 1922, p. 9; "Fransa Yunanistan'a Şiddetli Bir Nota Ver-

Fransız Hükümeti, bu ana düşüncenin yanında diğer gerekçelerle de gemiye el konulamayacağı görüşünü desteklemişti. Bu bağlamda bölgede halen Fransız yönetimi bulunduğu dile getirilmiş ve Türklerle Yunanlılar arasındaki savaş hali tanınmadığından gemiye el konulmasının uluslararası hukuka aykırı olduğu vurgulanmıştı.¹¹

Ayrıca Fransız vatandaşları, anlaşma yoluyla Yunanistan'da en çok gözetilen ulus haklarından yararlandıkları için de bu hareketin onaylanması mümkün değildi.¹² Tüm bu haklı gerekçelere karşılık, Yunanistan'ın uzlaşmaz bir tutum sergilemesi halinde Yunan gemilerine karşı misillemede bulunulacağı açıklanmıştı.¹³ Nitekim olayın ardından İstanbul'da bulunan Strasbourg kruvazörü İzmir'e doğru yola çıkarılmış¹⁴ ve kruvazör İzmir'de 24 saat kaldıktan sonra limandan ayrılmıştı.¹⁵ Bu gelişmelerin yaşandığı sırada Fransız kamuoyu da, Yunan Hükümeti'nin tavrından duyduğu rahatsızlığı ortaya koymuştu.¹⁶

Bu gelişmeler ışığında dönemin Türk basınında Atina gazetelerinde çıkan değerlendirmelere de yer verilmişti. Buna göre Atina gazetelerinde, Fransız Hükümeti'nin kesin olarak Yunan gemilerine karşı misillemede bulunacağı yönünde haberler çıkmaktaydı. Ancak bu misillemenin Yunan ticaret gemileriyle sınırlı kalıp kalmayacağı noktasında bir belirsizlik söz konusuydu. Bu değerlendirmelerin yanı sıra Yunan Hükümeti'ne taraftar ya da muhalif tüm Atina gazetelerinde, yaşanan anlaşmazlıkta hükümetin görüşünü savunan yayınlarda bulunulmakla birlikte, hükümetin bu olay vesilesiyle yaşadığı iç ve dış sorunlardan kurtulmak amacıyla olduğu şeklinde yorumlar da yapılmaktaydı.

---

di", *Tevhid-i Efkâr*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1; "(Espoir-Ümid) Vapuru Hadisesi", *Tevhid-i Efkâr*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1; "Espoir Vapuru'nun Tevkifi Hadisesi", *Vakit*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1; "Cemiyet-i Akvam'a Havale Fikri", *Vakit*, 25 Şubat 1338/1922, s. 2; "Franco-Greek Dispute", *The Times*, 25 February 1922, p. 15; "(Espoir-Ümid Vapuru) Hadisesi", *Tevhid-i Efkâr*, 26 Şubat 1338/1922, s. 1; "Espoir Vapuru Hadisesi Etrafında", *Anadolu'da Yenigün*, 27 Şubat 1338/1922, s. 2. Konuya yönelik bir değerlendirmede, Fransız notasının dilinin oldukça ağır olduğu vurgulanmıştı. Bkz., "Eğer Espoir Vapuru Hamulesiyle İade Edilmezse Fransa Mukabele Bilmisil Yapacak", *Anadolu'da Yenigün*, 26 Şubat 1338/1922, s. 1.

¹¹ "France Demands Release of Steamer Held By Greece", *Norwich Bulletin*, 20 February 1922, p. 22; "Refusal To Release French Steamer", *The Times*, 20 February 1922, p. 9; "Yunanlıların Tevkif Ettikleri Fransız Vapuru", *İleri*, 23 Şubat 1338/1922, s. 2; "Espoir Vapuru Hadisesi", *Peyam-ı Sabah*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1.

¹² "Strong French Note to Athens", *The Times*, 23 February 1922, p. 11; "Espoir Vapuru'nun Müsaderesi Büyük Bir Mesele Oldu: Fransızların Şedid Notası", *Anadolu'da Yenigün*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1.

¹³ "Strong French Note to Athens", *The Times*, 23 February 1922, p. 11; "Fransızlar İle Yunanlılar Arasında Bir Hadise", *Hâkimiyet-i Milliye*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1.

¹⁴ "Yunan Münasebetsizliği", *Peyam-ı Sabah*, 22 Şubat 1338/1922, s. 1; "Fransa ile Yunanistan Arasında", *Tevhid-i Efkâr*, 22 Şubat 1338/1922, s. 1; "Fransızlar İle Yunanlılar Arasında Bir Hadise", *Hâkimiyet-i Milliye*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1.

¹⁵ "Espoir Hadisesi", *Peyam-ı Sabah*, 26 Şubat 1338/1922, s. 1; "Fransa'nın Yunanistan'a Mukabil Tedbirleri", *Vakit*, 26 Şubat 1338/1922, s. 1. Fransız kruvazörünün Pire'ye gitmekle görevlendirildiği de öne sürülmüştü. Bkz., "Yunanlıların Müsaderede Ettiği Fransız Gemisi ve Hamulesi İade Edilmezse Fransa da Mukabele Bilmisil Bulunacak", *İkdam*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1.

¹⁶ "Espoir Hadisesi", *Akşam*, 1 Mart 1338/1922, s. 1.

Atina diploması çevrelerinde ise anlaşmazlığın ekonomik zemin üzerinde kalıp Fransız-Yunan siyasi ilişkilerinin kesilmesine kadar varmayacağı öngörüsünde bulunulmaktaydı.¹⁷

Buna karşılık, Fransa'nın gerçekleştirdiği diplomatik girişimler sırasında konuşan Yunan Hariciye Nazırı müzakerelerden henüz kesin bir sonuç sağlanamadığını ve görüşmelerin henüz gizli tutulan başka bir nokta üzerinde devam edeceğini söylemişti.¹⁸ Sorunun kesin çözümü içinse, o sırada yurt dışında bulunan Yunan Başvekili'nin dönmesinin beklendiği kaydedilmişti. Bununla birlikte el konulan Espoir gemisi serbest bırakılmış ve gemi boş olarak İstanbul'a gelmişti.¹⁹

Görüşmelerin sonuçsuz kaldığı süreçte Yunanistan konuyu Cemiyet-i Akvam'a göndermeyi önermişse de,²⁰ Fransa'nın bunu reddetmesiyle girişim sonuçsuz kalmıştı.²¹ Fransız maslahatgüzarın, Cemiyet-i Akvam seçeneğinin onaylanmadığını ve taleplerinde ısrarcı olduklarını kesin bir şekilde bildirmesi üzerine Yunan Hükümeti yeni bir çözüm yolu önermişti. Buna göre geminin yükü savaş kaçağı olarak değerlendirilmeyecek ve böylece Fransa'nın görüşü kabul edilecekti. Buna karşılık mevcut yük başka cins eşyaya yapıldığı gibi müsadere edilerek Fransız Şirketi'ne yeterli miktarda tazminat ödenecekti. Ancak bu teklif de, ticari malların müsaderesini yasaklayan ticaret sözleşmesi uyarınca kabul edilmeyince bir kez daha Cemiyet-i Akvam seçeneği gündeme getirilmişti.²² Tüm bu girişimlerin sonuçsuz kalması üzerine, Fransız Hükümeti diplomasinin sona erdiği görüşünü dile getirmeye başlamıştı.²³

Bu olumsuz gidişata karşın Fransız maslahatgüzar, Yunanlı yetkililerle bir görüşme daha gerçekleştirip taleplerini tekrarlamış ve mevcut sorunun Fransa açısından bir şeref ve haysiyet meselesi olduğunu vurgulamıştı.²⁴ Bunun

¹⁷ "Bir Fransız Vapuru'nun Yunanlılar Tarafından Tevkifi Hadisesi", *İkdam*, 1 Mart 1338/1922, s. 1; "(Espoir) Hadisesi ve Yunanistan'da Endişe", *Vakit*, 1 Mart 1338/1922, s. 2.

¹⁸ "Espoir Vapuru Hadisesi", *İkdam*, 3 Mart 1338/1922, s. 1; "Espoir Vapuru", *Vakit*, 3 Mart 1338/1922, s. 2.

¹⁹ "(Espoir) Hadisesi", *Tevhid-i Efkâr*, 4 Mart 1338/1922, s. 1; "Espoir Hadisesi", *Vakit*, 4 Mart 1338/1922, s. 2; "Espoir Hadisesi", *İleri*, 5 Mart 1338/1922, s. 2; "(Espoir) Geldi", *Vakit*, 5 Mart 1338/1922, s. 1; "Espoir Vapuru Hadisesinin Son Safhası", *Hâkimiyet-i Milliye*, 9 Mart 1338/1922, s. 2.

²⁰ "Espoir Vapuru, Fransa'nın Ültimatomu", *Akşam*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1; "Cemiyet-i Akvam'a Havale Fikri", *Vakit*, 25 Şubat 1338/1922, s. 2; "Espoir Vapuru Hadisesi Etrafında", *Anadolu'da Yenigün*, 27 Şubat 1338/1922, s. 2; "Espoir Vapuru Meselesi Büyüyor", *Hâkimiyet-i Milliye*, 27 Şubat 1338/1922, s. 1.

²¹ "Espoir Vapuru Hadisesinin Son Safhası", *Hâkimiyet-i Milliye*, 9 Mart 1338, s. 2.

²² "Espoir Vapur Hamulesi", *İkdam*, 7 Mart 1338/1922, s. 1; "Espoir Hadisesi", *Vakit*, 7 Mart 1338/1922, s. 3.

²³ "(Espoir) Hadisesi Müzakeratının İnkıta", *Tevhid-i Efkâr*, 8 Mart 1338/1922, s. 1. Bu konudaki bir habere göre, Fransız Hükümeti ancak üç koşulda sorunun Cemiyet-i Akvam'a gönderilmesini kabul edecekti. Bu koşullar olayın bir emsal teşkil etmemesi, gelecekte Fransız gemilerinde arama yapılmaması ve Cemiyet-i Akvam'ın sadece savaş olup olmadığını incelemesi şeklinde sıralanmıştı. Ancak Yunanistan'ın bu koşulları kabul etmeyeceği öngörülüyordu. Bkz., "Espoir'in Hamulesi Etrafında", *Anadolu'da Yenigün*, 20 Mart 1338/1922, s. 1.

²⁴ "Espoir Hadisesi Ne Oldu?", *İleri*, 18 Mart 1338/1922, s. 1; "(Espoir) Hadisesi Kapanmamıştır", *Tevhid-i Efkâr*, 18 Mart 1338/1922, s. 1.

üzerine konu Yunan Meclisi'nde bir kez daha görüşülmüş ve hükümetin yazılı bir cevap vermesine karar verilmişti.²⁵

Yunanistan'ın Eylemine Yönelik Tepkiler

Yunanistan'ın Fransız gemisine yönelik eylemi farklı kesimlerden ciddi tepkileri beraberinde getirmişti. Bu çerçevede Atina kaynaklı haberlerde, söz konusu gelişmenin hükümet içerisinde bir krize yol açacağı öne sürülmüş,²⁶ Türk basınına yansıyan Fransız basınındaki haberlerde ise Fransa'nın, Türkiye-Yunanistan arasındaki anlaşmazlığa son vermek için aracılığa hazırlandığı ve Yunanistan'ın da desteğe ihtiyaç duyduğu bir sırada gerçekleşen bu eylemin en azından "münasebetsiz" olduğu kaydedilmişti.²⁷

Bu gelişme Müttefik güçlerin de tepkisine yol açmıştı. Bu kapsamda gemiye el konulmasının hemen ardından İngiliz maslahatgüzarı, Fransız meslektaşının görüşüne katıldığını ifade ederek İngiltere'nin desteğini ortaya koymuştu.²⁸ Daha sonra Müttefik temsilcileri de, yabancı vatandaşlara ait eşyaya bedelleri hemen ödenmeksizin el konulmasıyla ilgili olarak Yunan Hükümeti'ne bir protesto göndermişlerdi.²⁹

El koyma olayı Türk kamuoyunda da çeşitli yönlerden değerlendirilip eleştirilmişti. Öncelikle bu girişimin, Yunanistan'ın ne denli zor durumda bulunduğunu ortaya koyduğu öne sürülmüştü. Buna işaret edilen bir değerlendirmede: "Vapurun şüphe üzerine tevkif edilmesi Yunan zihniyetinin garabetini göstermek itibarıyla ciddiyetle teemmüle [düşünme] sezadır" ifadesi kullanılmıştı.³⁰ Ahmed Şükrü de: "Yunanlılar, Anadolu'daki vaziyetleri fenalaştıkça kudurmuş, iki buçuk gemileriyle denizdeki ticaret münakalatına saldırmağa başlamışlardır" diyerek, eylemin gerisinde Yunanistan'ın yaşadığı sıkıntılıların bulunduğu dikkat çekmişti.³¹ Bu görüşleri destekleyecek şekilde, Yunanistan'ın akıllı ve basiretli bir politika izlemediği ve davranışının barışa yönelik olmadığı da ifade edilmişti. Buna göre Türk-Yunan anlaşmazlığının çözümünü resmen Müttefik devletlere bırakan Yunanistan'ın, bu olayda akli başında davranarak gemiyi hemen sahibine iade etmesi gerekirdi. Anlaşmazlığın ilk aşamasında bu tavrı sergilemiş olsaydı, gemiye el koymanın sorumluluğunu ikinci ve hatta üçüncü derecedeki Yunan memurlarına yükleyecek ve basit

²⁵ "Espoir Hadisesi", *Akşam*, 19 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunan Korsanlıkları ve İtalya'nın Protestosu", *İleri*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunanlıların İtalyan Vapurlarına Tecavüzleri", *Tevhid-i Efkâr*, 20 Mart 1338/1922, s. 1.

²⁶ "Espoir Hadisesi", *Akşam*, 1 Mart 1338/1922, s. 1; "Espoir Hadisesi Buhran Yapabilecek mi?", *Anadolu'da Yenigün*, 3 Mart 1338/1922, s. 1.

²⁷ "Yunan Münasebetsizliği", *Peyam-ı Sabah*, 22 Şubat 1338/1922, s. 1; "Fransa ile Yunanistan Arasında", *Vakit*, 22 Şubat 1338/1922, s. 1; "Yunanlılar Bir Fransız Vapurunu Müsadere Etti", *Anadolu'da Yenigün*, 23 Şubat 1338/1922, s. 2; "Fransızlar İle Yunanlılar Arasında Bir Hadise", *Hâkimiyet-i Millîye*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1.

²⁸ "Espoir Vapuru Hadisesi Hakkında Tafsilat", *İleri*, 24 Şubat 1338/1922, s. 2; "Espoir Vapurunun Tevkifi Hadisesi", *Vakit*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1.

²⁹ "Espoir Vapur Hamulesi", *İkdam*, 7 Mart 1338/1922, s. 1.

³⁰ "Fransa Yunanistan'a Şiddetli Bir Nota Verdi", *Tevhid-i Efkâr*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1.

³¹ Ahmed Şükrü, "Espoir Vapuru Hadisesi", *Vakit*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1.

bir özür dileme ile olayı kapatabilecekti. Ancak birçok girişimine karşın Fransız maslahatgüzarına olumsuz cevap verilmesi olayın sorumluluğunu Yunan Hükümeti'ne yüklemişti. Söz konusu gelişme ayrıca, Yunan Hükümeti'nin barış değil savaş için çalıştığını da göstermekteydi. Zira Yunanistan, Anadolu'yu tahliye edip Doğu'da barış ve huzurun sağlanması düşüncesini taşısaydı, Fransız vatandaşına ait bir gemiye el koyarak birkaç ay sonra tahliye edeceği topraklarda gereksiz bir anlaşmazlığa yol açmazdı.³²

Türk kamuoyunda gündeme getirilen bir konu da eylemin uluslararası hukuka aykırı olduğuydu. Buna göre Yunanistan, Anadolu sahillerinin ablukada olduğunu ilan etmediğinden, sergilediği davranış Türkiye'nin tarafsız ülkelerle yaptığı ticareti engellemek anlamına gelmekte ve bu da uluslararası hukuka aykırı düşmekteydi. Nitekim kısa süre önce toplanan bir konferansta, tarafsız hükümetlerin savaşan ülkelerle ticari ilişkide bulunabileceği hükmü kabul edilmişti.³³ Ahmed Şükrü'ye göre de, gemideki kömüre el konulması, aslında Yunanlıların kömüre ihtiyaç duymalarından kaynaklansa da serbest ticareti engellemeye yol açtığından denizcilik hukukuna aykırıydı. Zira Yunan savaş gemileri, Anadolu'daki ticareti ancak abluka ve savaş kaçağı malzeme taşınması nedenleriyle engelleyebilirdi. Bu iki konuya yönelik düzenlemeler 15 yıl öncesine kadar devletler hukukunun en belirsiz alanını teşkil etmesine rağmen, 1909 yılında Londra'da toplanan konferans ile belirsizlikler giderilmişti. Konferansta gündeme gelen Londra Beyannamesi ile o güne kadar hayata geçen düzenlemeler bir bütün olarak kabul edilmişti. Beyanname tüm devletler tarafından onaylanmasa da, buradaki hükümler uzun süredir uygulanmakta olan düzenlemelerin tekrarından ibaret olduğundan aslında resmî onaylama gerekli değildi. Nitekim bu nedenle, konferans sonucunda ortaya çıkan metin bir antlaşma değil beyanname şeklinde deklare edilmişti. Beyannameye göre, abluka altına alınmış bir liman aynı zamanda kuşatılmış bir şehir anlamına geliyordu. Ancak Yunan gemilerinin gücü bu kuşatmayı sağlamaya yeterli olmadığından gemileri engellemek için abluka konulduğu iddiası öne sürülemezdi. Abluka dışındaki seçenek ise limanlardan savaş kaçağı madde taşıyan gemilerin geçmesine engel olmaktı. Beyanname 11 çeşit savaş kaçağı madde sayılırken, bunların doğrudan doğruya savaş için üretilen maddeler olduğu görülmekteydi. Bu bağlamda top, tüfek, kurşun, fişek, barut gibi eşyalar doğrudan savaş kaçağı sayılmış, ikinci olarak yakacakların da dâhil olduğu bazı maddeler de savaş için kullanılmaları şartıyla bu kapsama alınmıştı. Buna karşılık pamuk, yün, deri, kemik, kıl dişi, cam, boya, ilaç ve benzeri maddeler savaş kaçağı sayılmamıştı. Bu durumda, Fransız gemisinin yükü olan kömür ikinci sınıf eşya içerisinde yer almaktaydı. Ancak Fransız maslahatgüzar kömürün Kilikya'daki iktisadi faaliyetlerin devamı için gönderildiğini açıkladığından, bu ürünün savaş kaçağı sayılması mümkün değildi. Dolayısıyla Yunanistan, hem abluka hem de savaş kaçağı şartlarına uygun hareket etmeyerek açık bir şekilde

³² Mim Ayın, "Espoir Vapuru Hadisesinin İnkişafı", *Vakit*, 25 Şubat 1338/1922, s. 2.

³³ "Espoir Vapuru'nun Tevkifi Hadisesi", *Vakit*, 23 Şubat 1338/1922, s. 1.

Londra Beyannamesi'ne aykırı bir davranışta bulunmuş ve gemiye el koyarak da uluslararası hukuku yok saymıştı.³⁴

Söz konusu saptamaları destekleyen bir değerlendirmede de, el koyma eyleminin hukuka aykırı açık bir tecavüz teşkil ettiği ve halkın zorunlu ihtiyaçlarından olan kömürün savaş kaçağı sayılmayacağı ileri sürülmüştü. Daha yeni tahliye edilen Kilikya'da³⁵ halkın ihtiyaçları öylesine büyüktü ki, Ankara Hükümeti Adana'ya ithal edilecek unlardan dahi gümrük resmi almamaya karar vermişti. Dolayısıyla ihtiyaçların bu denli yüksek olduğu bir bölgeye ticari eşya nakletmeyi engelleyecek hiçbir savaş kuralı söz konusu değildi. Nitekim Karadeniz limanına tüm yabancı gemiler düzenli bir şekilde her türlü eşyayı taşımaktaydı ve geçen yıl alınan bir kararla devletlerin savaşan taraflara silah ve mühimmat dahi satabilecekleri öngörülmüştü. Tüm bunların yanı sıra Yunanlılar sahillerin ablukasını ilan etmemişlerdi ve etseler de bunu uygulamaya maddi güçleri yeterli değildi.³⁶

Son olarak, Yunanistan'ın izlediği politikanın aleyhine olacağına ve konunun Cemiyet-i Akvam'a götürülemeyeceğine dair de değerlendirmeler söz konusuydu. Bu çerçevede Yunanistan'ın savaş kaçağı iddiası doğru olsa bile bu şekilde bir Fransız gemisine el koyma hakkının bulunmadığı kaydedilmiş ve: "...eğer Yunanlılar ısrar ederlerse işlerin kendileri için ne derece sarpa saracağı muhtaç-ı izah değildir" denilmiştir.³⁷

Aynı şekilde Yunanistan'ın Cemiyet-i Akvam girişimi de doğru bulunmuyordu. Buna göre Fransız Hükümeti'nin kararlı tavrı sonucunda Yunanlılar geri adım atarak Cemiyet-i Akvam'a başvurmayı gündeme getirmişlerdi. Ancak Anadolu'daki masum insanların hayatına kasteden Yunanistan'ın, İzmir ve Trakya gibi iki temel anlaşmazlığın devam ettiği sırada küçük bir gemi meselesini Cemiyet'e taşıması halinde nasıl bir karşılık bulacağı merak konusuydu. Zira eski Roma hukukunda "*mahkemeye müracaat edenin eli temiz olmalı*" şeklinde bir madde vardı ve bu madde neredeyse tüm Avrupa devletlerinin kanunlarına dâhil edilmişti. Bu açıdan eğer başvuru gerçekleşirse, Cemiyet-i Akvam Meclisi Roma hukukundaki o maddeyi hatırlatarak gemi olayının birincil mesele olmadığı ve Yunanistan'ın "*ellerini Anadolu masumlarının kanlarından temizlemesi*" gerektiği cevabını vermeliydi.³⁸

³⁴ Ahmed Şükrü, "Espoir Vapuru Hadisesi", *Vakit*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1. 26 Şubat 1909 tarihli Londra Beyannamesi ile savaş zamanında uyulması gereken deniz hukuku kuralları saptanmıştı. Toplam 71 maddeden oluşan beyannamede, başta abluka ve savaş kaçağı malzeme olmak üzere önemli konular hükme bağlanırken, el koyma olayını ilgilendiren savaş kaçakçılığı konusu 22-34. maddelerde düzenlenmişti. Bkz., <http://hrlibrary.umn.edu/instreet/1909b.htm>, son erişim tarihi: 05.04.2022.

³⁵ TBMM Hükümeti ile Fransa arasında 20 Ekim 1921'de imzalanan Ankara İtilafnamesi ile Fransızlar, İskenderun hariç, Kilikya olarak da adlandırılan Çukurova bölgesini tahliye etmişlerdi. Bkz., Bige Yavuz, *Kurtuluş Savaşı Döneminde Türk-Fransız İlişkileri-Fransız Arşiv Belgeleri Açısından 1919-1922*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994, s. 5, 145-148.

³⁶ "(Espoir-Ümid) Vapuru Hadisesi", *Tevhid-i Efkar*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1.

³⁷ "Yunanlıların Müsadere Ettiği Fransız Gemisi ve Hamulesi İade Edilmezse Fransa da Mukabele Bilmisilde Bulunacak", *İkdam*, 24 Şubat 1338/1922, s. 1.

³⁸ Mim Ayn, "Espoir Vapuru Hadisesinin İnkişafı", *Vakit*, 25 Şubat 1338/1922, s. 2.

İtalyan Gemilerine Yönelik Müdahale ve Diplomatik Krizin Derinleşmesi

Fransa ile yaşanan diplomatik krizin devam ettiği sırada Yunanistan, Mart 1922'de dört İtalyan ticaret gemisine daha müdahale etmiş ve bunlardan birine el koymuştu. Bu gelişme soruna İtalya'nın da dâhil olup diplomatik krizin derinleşmesine ve o ölçüde de Yunanistan'ın zor durumda kalmasına yol açmıştı. İtalyan gemilerine yönelik müdahalelere bakıldığında, öncelikle Marsilya'dan hareket eden Francesca isimli gemi Yunan torpidosu tarafından zorla durdurulup aranmış, İstanbul'dan İskenderiye'ye hareket eden Abazia isimli gemi ise 7 Mart 1922'de Mersin açıklarında durdurularak Pire'ye götürülmüştü. Aynı şekilde İskenderun'dan İstanbul'a gelen Umbria gemisi de, Antalya ile Rodos arasında durdurularak Pire'ye sevk edilmişti. Söz konusu gemilere zorla binen Yunan subay ve askerleri kapsamlı arama yapmış ve tayfaları uzun bir şekilde sorgulamışlardı. Umbria ve Abazia gemilerine müdahale sebebi Türk ordusuna malzeme ve silah taşındığı şüphesiydi.³⁹

Nitekim kamuoyuna yansıyan bilgiler, Mersin'e un getirmekte olan Abazia gemisine, Türklere savaş kaçağı malzeme nakledildiği gerekçesiyle el konulduğunu göstermekteydi. Yunan yetkililere göre, gemide yer alan ve amele kıyafetine girmiş Türk subayları savaş malzemesi taşıyorlardı. Buna karşılık kaptan, gemide Türk yolcu olmadığı gibi kaçak eşya da bulunmadığını ve Yunan askerlerinin davranışlarının hukuksuz olduğunu söylemişti. Ancak bu açıklamayı dikkate almayan silahlı Yunan askerleri kaba bir davranışla kaptanı ve mürettebatı nezaret altına alıp gemiyi Pire'ye sevk etmişlerdi. Ardından geminin Salamina limanına götürülmesi ve içindeki eşyanın resmî bir komisyon tarafından incelenerek boşaltılması istenmişti.⁴⁰ Bu gelişmeler sonrasında, Francesca ve Umbria gemileri Pire'deki İtalyan konsolosu ve Atina'daki İtalyan maslahatgüzarının girişimleri üzerine serbest bırakılmış, Abazia ise Salamina'da alıkonulmuştu.⁴¹

13 Mart 1922'de ise, İstanbul'dan gelen ve başta zirai makine olmak üzere çeşitli ticari eşya yüklü şekilde İnebolu önünde demirli bulunan Afrika isimli gemi, silah ve cephane taşıdığı iddiasıyla Yunan Averof zırhlısı tarafından aranmak istenmişti. Geminin kaptanı durumu İstanbul'a bildirmek istemişse de, telsiz telgraf dairesi işgal edildiğinden bunu gerçekleştirememişti. Bunun üzerine geminin İtalyan bandırası taşıdığı ve Türk karasularında bulundu-

³⁹ Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *Hariciye Nezareti İstanbul Murahhashığı (HR.İM)*, 61/1, 17.08.1922; "İstanbul Boğazı Açıklarında Bir Muharebe", *Anadolu'da Yenigün*, 15 Mart 1338/1922, s. 1; "Greek Warships Stop Italian Vessels", *The Manchester Guardian*, 18 March 1922, p. 9; "Yunan Korsanlıkları ve İtalya'nın Protestosu", *İleri*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunanlıların İtalyan Vapurlarına Tecavüzleri", *Tevhid-i Efkâr*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunan Korsanlığından Herkes Müşteki", *Vakit*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunanlılar Artık Ecnebi Vapurlarını Taharri Edemeyecekler", *İkdam*, 23 Mart 1338/1922, s. 1.

⁴⁰ "Yunanlılar Artık Ecnebi Vapurlarını Taharri Edemeyecekler", *İkdam*, 23 Mart 1338/1922, s. 1.

⁴¹ "Yunanlıların İtalyan Vapurlarına Tecavüzleri", *Tevhid-i Efkâr*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunan Korsanlığından Herkes Müşteki", *Vakit*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "(Abazia) Vapurunu da Serbest Bıraktılar", *Tevhid-i Efkâr*, 22 Mart 1338/1922, s. 1.

ğu gerekçesiyle arama yapılamayacağını söylemiş, Yunanlı subayların ısrarı üzerine de ancak İstanbul'da arama yapılmasını kabul etmişti. Böylece konuyu İstanbul'daki ilgili makamlara da bildirebilecekti. Ancak kaptan bunun karşılığında, kesin bir şekilde gemideki yolculara dokunulmamasını istemiş, arama sonucunda kaçak eşya bulunmazsa şirketin zararının karşılanması gerektiğini söylemiş ve bunun için Averof kaptanına bir protokol imzalatırmıştı. Ne var ki İstanbul'a doğru hareket edildikten sonra kendisine İğneada'ya gidileceği bildirilmiş ve buraya gelindikten sonra sekiz saat boyunca gemide arama yapılmıştı. Savaş kaçağı eşya bulunamaması üzerine Afrika gemisi İstanbul'a gitmesi için serbest bırakılmış ve gemi 16 Mart 1922'de tekrar İnebolu'ya gelerek yükünü boşaltmıştı.⁴²

Arka arkaya gerçekleşen bu müdahaleler İtalyan kamuoyunda ciddi bir tepki yaratmış ve Yunanistan'ın uluslararası deniz hukukuna aykırı bu tavırına karşılık İtalyan Hükûmeti'nin, gerekli özrün dilenmesi için girişimde bulunması gerektiği belirtilmişti.⁴³ Nitekim Atina'daki İtalyan maslahatgüzarı Yunan Hükûmeti nezdinde olayı şiddetli bir şekilde protesto etmiş⁴⁴ ve bir İtalyan filosu Pire'ye gönderilmişti.⁴⁵ Buna karşılık Yunan Hükûmeti'nin bir soruşturma başlattığı ve o güne kadarki suistimalleri gerçekleştirenlere örnek bir ceza vermeyi kararlaştırdığı⁴⁶ yönünde haberler gelse de ilk aşamada kesin bir sonuç alınamamıştı. İtalyan yetkili makamlarına göre Abazia gemisine el konulması, gemide hiçbir Türk subayı ve savaş kaçağı bulunmaması, el koymanın karasuları dışında yapılması ve Yunanlıların İtalyan yetkilisinin yardımını reddetmesi gibi sebeplerden dolayı hukuka aykırı bir hareketti. Bununla birlikte Espoir olayı hatırlatılarak, Yunan memurlarının bu tür bir hataya ilk kez düşmedikleri de ifade edilmişti.⁴⁷ Aynı şekilde İtalyan basınında, Yunanistan ile Türkiye arasındaki savaşa karşın gerek kendilerinin

⁴² "İstanbul Boğazı Açıklarında Bir Muharebe", *Anadolu'da Yenigün*, 15 Mart 1338/1922, s. 1; "Fransız Vapurlarından Sonra İtalyan Vapurları Tevkifine Cüret Eden Yunanistan Protesto Ediliyor", *İkdam*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunan Korsanlığından Herkes Müşteki", *Vakit*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Afrika Vapuru Hadisesi Tafsilatı", *Hâkimiyet-i Milliye*, 21 Mart 1338/1922, s. 1; Ahmed, "(Afrika) Vapuru", *Tevhid-i Efkâr*, 29 Mart 1338/1922, s. 3. Bu süreçte İran bandıralı Tebriz gemisi de İnebolu açıklarında Averof tarafından durdurulup arandıktan sonra bırakılmıştı. Bunun yanı sıra Yunanlıların Karadeniz ve Mersin'de başka gemileri de alıkoyduklarına dair haberler geliyordu. Bkz., "Yunan Korsanlıkları ve İtalya'nın Protestosu", *İleri*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunan Korsanlığından Herkes Müşteki", *Vakit*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunanistan Yelkenleri Suya İndirdi", *Tevhid-i Efkâr*, 21 Mart 1338/1922, s. 1.

⁴³ "Vapur Hadisesi", *Akşam*, 18 Mart 1338/1922, s. 1; "Greek Warships Stop Italian Vessels", *The Manchester Guardian*, 18 March 1922, p. 9; "İtalyan Vapurlarının Zaptı ve Tesirâtı", *Hâkimiyet-i Milliye*, 19 Mart 1338/1922, s. 2; "Yunan Filosu'nun Karadeniz'de Marifetleri", *Peyam-ı Sabah*, 19 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunanlıların Tüccar Vapurlarına Taarruzları", *Vakit*, 19 Mart 1338/1922, s. 1.

⁴⁴ "Yunan Korsanlıkları ve İtalya'nın Protestosu", *İleri*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunanlıların İtalyan Vapurlarına Tecavüzleri", *Tevhid-i Efkâr*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; "İtalyan Donanması Pire'ye Geldi", *Hâkimiyet-i Milliye*, 21 Mart 1338/1922, s. 1.

⁴⁵ "İtalyan Donanması Pire'ye Geldi", *Hâkimiyet-i Milliye*, 21 Mart 1338/1922, s. 1.

⁴⁶ "Yunan Filosu'nun Karadeniz'de Marifetleri", *Peyam-ı Sabah*, 19 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunanlılar Korsanlığı Artırdılar", *Tevhid-i Efkâr*, 19 Mart 1338/1922, s. 1.

⁴⁷ "Yunanlılar Artık Ecnebi Vapurlarını Taharri Edemeyecekler", *İkdam*, 23 Mart 1338/1922, s. 1.

gerekse Fransa'nın Yunanlıların abluka ilanı ile gemileri arama hakkını kabul etmediklerine işaret edilerek olayın hukuksuzluğu dile getirilmişti.⁴⁸ İngiliz basınında, Yunanistan'ın bu davranışının o sırada toplanacak olan Paris Konferansı'na etki edeceği değerlendirilmesinde bulunulmuş,⁴⁹ Fransız ve İtalyan gemilerinin arama yapılması için Yunan savaş gemilerini uzak limanlara kadar takip etmek zorunda bırakılmaları eleştirilmişti. Ayrıca Karadeniz'e çıkan Yunan deniz güçlerinin, sadece kıyıların değil Boğazların tarafsızlığı ilkesini de ihlal ettiğine dikkat çekilmişti.⁵⁰ Türk basınında ise, Yunanlıların bu tavrı uluslararası deniz hukukuna tamamen aykırı bir "deniz korsanlığı" şeklinde nitelendirilmişti.⁵¹

Yunanistan'da Siyasi Gelişmeler ve Diplomatik Krizin Çözümü

Fransa ve İtalya ile yaşanan diplomatik kriz, Başvekil Gunaris'in kurduğu yeni hükümetin geri adım atmasıyla çözülecekti. Yunanistan'daki siyasal gelişmeler nedeniyle 15 Ekim 1921'de Meclisi toplayarak tekrar güvenoyu alan Gunaris, Hariciye Nazırı ve danışmanlarıyla birlikte ekonomik ve siyasi destek sağlamak amacıyla bir Avrupa gezisine çıkmıştı. Bu bağlamda önce 20 Ekim 1921'de Paris'e ardından Londra'ya gidilmiş ve daha sonra da müttefikler arası konferansa katılmak üzere Cannes'a geçilmişti. Ancak tüm bu çabaların başarısızlıkla sonuçlanması üzerine Mart 1922'de Gunaris Hükümeti bir kez daha istifa etmişti.⁵² Hükümetin siyasi başarısızlığı ve sonrasında istifası Yunan muhalefetinin tepkisine yol açmıştı. Bu kapsamda Venizelos taraftarı bir gazetede Espoir olayı üzerinden yapılan değerlendirmede, Yunan Hükümeti'nin görevinin, ülkenin menfaati gereğince Yunanistan'ı Fransa'ya hızlı bir şekilde yakınlaştıracak yolu bulmak olduğu kaydedilmişti. Zira gelinen durum, siyaset teorilerine ve sahte gurur gösterilerine izin vermiyordu. Bu açıdan hükümet bu konuda gerekli tavrı sergileyememesi halinde çekilmeli ve yerine Yunan milletine gerçeği açık bir şekilde söyleyecek yeni bir hükümet kurulmalıydı.⁵³ Ancak yeni bir hükümet kurma girişimlerindeki başarısızlık üzerine Gunaris Hükümeti, 18 Mart 1922'de yeniden Meclis'ten güvenoyu alarak görevine devam etmişti.⁵⁴

⁴⁸ "Yunanlıların İtalyan Vapurlarına Tecavüzleri", *Tevhid-i Efkâr*, 20 Mart 1338/1922, s. 1.

⁴⁹ "Greek Warships Stop Italian Vessels", *The Manchester Guardian*, 18 March 1922, p. 9. Paris Konferansı, 22-26 Mart 1922'de Türk-Yunan mütarekesi konusunda görüşmek üzere İngiltere, Fransa ve İtalya arasında düzenlenmişti. Konferans sonucunda, Türkiye ile Yunanistan arasında bir ateşkes ve ardından Misak-ı Milli'ye aykırı bir barış anlaşması önerisi getirilmişti. Bkz., Tevfik Bıyıkhoğlu, *Trakya'da Milli Mücadele*, I. Cilt, 3. Bs., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s. 428-430; Gazi Mustafa Kemal (Atatürk), *Nutuk-Söylev*, Cilt: II, 3. Bs., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989, s. 862-870; Bige Yavuz, *a.g.e.*, s. 159-161.

⁵⁰ "Activity in Search of Ships", *The Manchester Guardian*, 20 March 1922, p. 8.

⁵¹ "Yunanlılar Korsanlığı Artırdılar", *Tevhid-i Efkâr*, 19 Mart 1338/1922, s. 1; "Yunanistan Serfüri Etmeğe Mecbur Oldu", *Vakit*, 21 Mart 1338/1922, s. 2.

⁵² Nilüfer Erdem, *a.g.e.*, s. 438-440; Hatice Yıldırım, "Milli Mücadele Dönemi Türk Basınında Yunanistan'ın Mali İflası", *Atatürk Yolu Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 60, 2017, s. 326-333.

⁵³ "Yunan İstikrazı, (Espoir) Hadisesi", *İkdam*, 12 Mart 1338/1922, s. 2.

⁵⁴ Nilüfer Erdem, *a.g.e.*, s. 445.

Bu gelişmelerin ardından hükümet diplomatik krize yol açan politikasını değiştirmeyi uygun bulmuştu. Bu bağlamda Fransa'dan resmî olarak özür dilenmiş ve bundan sonra Fransız gemilerinin aranmayacağı tebliğ edilmişti.⁵⁵ Ayrıca Fransız Hükümeti tarafından gösterilecek esaslar kapsamında nakdi bir ödeme yapılması kabul edilmişti. Buna göre Espoir gemisi kaptanı tarafından talep edilen tazminatın yanı sıra karaya çıkarılmış eşyanın bedeli de ödenecekti.⁵⁶ Aynı şekilde İtalyan Hükümeti'nden de özür dilenmiş ve İtalyan bandıralı gemilerde arama yapılmayacağına dair güvence verilmişti.⁵⁷ Bu politika uyarınca Abazia gemisi içindeki yolcuları ve yüküyle birlikte serbest bırakılmış ve bir tazminat ödenmesi kabul edilmişti.⁵⁸ Yunan Hükümeti'nin bu adımları sonrasında İtalyan resmî çevrelerinde memnuniyet hâkimdi. Bir İtalyan yetkili sorunun kendilerini tatmin edecek şekilde çözümlendiğini söylemiş,⁵⁹ İtalyan Başvekil de Meclis'te yaptığı konuşmada Yunanistan'ın son olaylardan dolayı tam bir özür dilediğini açıklamıştı.⁶⁰ Yine Meclis'te konuşan İtalyan Hariciye Nazırı ise, Abazia gemisi olayında kararlı bir diplomatik çaba içerisinde bulduklarını hatırlattıktan sonra, sorunun Yunanistan'daki siyasi kriz nedeniyle uzadığını ancak Yunanistan'ın resmî özrü ve bu tür bir olayın tekrar yaşanmayacağı teminatı ile taleplerinin karşılandığını vurgulamıştı. Nitekim gemi serbest bırakılmış ve içindeki yük de masrafı Yunan Hükümeti'ne ait olmak üzere tekrar yüklenmişti.⁶¹

Abazia gemisi, serbest bırakıldıktan sonra 27 Mart 1922'de Mersin limanına gelmiş ve büyük bir sevinçle karşılanmıştı. Gemi tümüyle Türk bayraklarıyla donatılmış ve yolcularla kaptan halkın alkışları eşliğinde karaya çıkmışlardı. Bu gelişmeye yönelik bir gözlemde, Mersinlilerin bu son “Yunan haydutluğunun” başarısızlıkla sonuçlanmasından dolayı memnun kaldıkları bilgisi aktarılmıştı.⁶² Geminin serbest bırakılmasını takiben Yunan Hükümeti, Abazia gemisindeki kayıp eşyaya yönelik tazminat bedelini ödemek

⁵⁵ “İtalya ve Fransa'ya Tarziye”, *İkdam*, 21 Mart 1338/1922, s. 1; “Yunanistan Tarziye Verdi”, *Peyam-ı Sabah*, 21 Mart 1338/1922, s. 1; “Yunanlılar Badema Fransız Gemilerini Arayamayacaklar”, *Anadolu'da Yenigün*, 23 Mart 1338/1922, s. 2.

⁵⁶ “Espoir Vapuru”, *İleri*, 26 Mart 1338/1922, s. 2; “Yunanistan'ın Tarziyesi”, *İkdam*, 26 Mart 1338/1922, s. 1; “Espoir Vapuru Hadisesi Hal Edilmiştir”, *Anadolu'da Yenigün*, 29 Mart 1338 / 1922, s. 2.

⁵⁷ “Yunan Tarziye Verdi”, *İleri*, 21 Mart 1338/1922, s. 2; “Yunanistan Tarziye Verdi”, *Peyam-ı Sabah*, 21 Mart 1338/1922, s. 1; “Yunanistan Fransa ve İtalya'ya Tarziye Verdi”, *Anadolu'da Yenigün*, 22 Mart 1338/1922, s. 2.

⁵⁸ “Yunanlılar Tarziye ve Tazminat Verecekler”, *Peyam-ı Sabah*, 22 Mart 1338/1922, s. 2; “Yunanlılar İtalya'ya Tarziye Verdiler”, *Hâkimiyet-i Milliye*, 22 Mart 1338/1922, s. 1; “Abazia Vapuru'nu da Serbest Bıraktılar”, *Tevhid-i Efkâr*, 22 Mart 1338/1922, s. 1.

⁵⁹ “Yunanlılar Tarziye ve Tazminat Verecekler”, *Peyam-ı Sabah*, 22 Mart 1338/1922, s. 2.

⁶⁰ “Yunanlılar Artık Ecnebi Vapurlarını Taharri Edemeyecekler”, *İkdam*, 23 Mart 1338/1922, s. 1; “Atina Tarziye Verdi”, *Peyam-ı Sabah*, 23 Mart 1338/1922, s. 2; “Gemilerin Taharri Meselesindeki Mağlubiyetleri”, *Tevhid-i Efkâr*, 23 Mart 1338/1922, s. 2.

⁶¹ “İtalyan Hariciye Nazırının Beyanâtı”, *Vakit*, 24 Mart 1338/1922, s. 2. Gemi içerisinde bulunan eşyanın listesi için bkz., *BOA, HR.İM*, 61/1, 17.08.1922.

⁶² “Espoir Vapuru Hadisesi Hal Edilmiştir”, *Anadolu'da Yenigün*, 29 Mart 1338/1922, s. 2.

amacıyla bankaya beş milyon İtalyan lirası tutarında bir depozito yatırmıştı.⁶³

Fransız ve İtalyan gemilerine yönelik eylemin aleyhine sonuçlanmasından sonra Yunanistan, savaş kaçığı malzemenin geçişini önleme gerekçesiyle bir girişimde daha bulunmuştu. Bu amaçla bazı Anadolu limanlarını ablukaya alma yönünde bir hazırlığa girişmiş ve bunun için deniz filosunu güçlendirmek adına birçok gemiye teçhizat ve silah takviyesinde bulunmuştu.⁶⁴ Bu girişime yönelik bir değerlendirmede, öncelikle gemilerin aranması konusunda Yunanistan'ın siyaseten büyük bir yenilgiye ve hatta bir hezimete uğradığı ve bu başarısızlığı örtmek için abluhanın gündeme getirildiği ifade edilmişti. Ancak kendilerinin “*çürük çarık beş on teknesi*” Anadolu'nun önemli limanlarından hiçbirini tümüyle ve sürekli bir şekilde ablukaya almak için yeterli değildi. Fiili ve süreklilik taşıyan bir abluka söz konusu olmadıkça da uluslararası hukuk açısından mevcut durum devam edecek ve Yunanlılar tarafsız gemileri arama hakkına sahip olmayacaklardı.⁶⁵ Bu tespiti destekleyecek bir şekilde, abluka düşüncesinin bir gösteriden ibaret olduğu da savunulmuştu. Zira büyük devletler Türkiye ile Yunanistan arasında bir savaş hali bulunduğunu kabul etmediklerinden doğal olarak ablukaya da itiraz edeceklerdi.⁶⁶ Nitekim İtalyan kamuoyunda, İtalya taraflar arasındaki savaş halini tanımadığından Yunanlıların abluka ilan edemeyecekleri belirtilmişti. Ayrıca daha önce alınan karar hatırlatılarak, İtalya'nın savaşan taraflardan herhangi biriyle silah ticareti dahi yapabileceği vurgulanmıştı.⁶⁷

Sonuç

Mondros Mütarekesi'nin ardından özellikle İngiltere'nin desteğiyle 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal eden Yunanistan, işgal politikasını 1920 yılında Doğu Trakya'yı da içerecek şekilde genişletmiştir. Yunanistan'ın bu işgallerine karşı önce Kuva-yı Milliye, 1920 yılı sonundan itibaren de düzenli ordu nezdinde bir mücadele başlamış ve Sakarya Meydan Muharebesi'nde Yunanlıların taarruz gücü kırılmıştır. Böylece 1922 yılına gelindiğinde, işgal sürecinin giderek uzaması ve Yunan ordusunun başarısızlığı, Yunanistan'ı ekonomik açıdan

⁶³ BOA, HR.İM, 61/1, 17.08.1922. Ankara Hükümeti'nden gönderilen Hariciye Vekâleti Vekili imzalı söz konusu yazıda, İstanbul'da bulunan Hamid Bey'den, eşyanın tazmini için İtalyan Komiserliği nezdinde girişimde bulunması talep edilmişti. Daha sonra bu yazıya bir ek yapıp, Mersin Ticaret Odası'nın da katkısıyla geminin zararının belirlendiği kaydedilerek, bu zararın bankaya yatırılan beş milyon İtalyan lirasından karşılanması için Hamid Bey'in İtalyan Komiserliği nezdinde girişimde bulunması gereği hatırlatılıp sonucun bildirilmesi istenmişti.

⁶⁴ “Yunanlıların Tüccar Vapurlarına Taarruzları”, *Vakit*, 19 Mart 1338/1922, s. 1; “Yunan Korsanlığından Herkes Müşteki”, *Vakit*, 20 Mart 1338/1922, s. 1; “Yunanlılar Artık Ecnebi Vapurlarını Taharri Edemeyecekler”, *İkdam*, 23 Mart 1338/1922, s. 1; “Anadolu Limanlarını Abluka Edeceklermiş!”, *Vakit*, 23 Mart 1338/1922, s. 1; “Yunanistan ve Denizde Gemilerin Muayenesi”, *Hâkimiyet-i Milliye*, 24 Mart 1338/1922, s. 1; “Yunanlıların Tamamen Ricatları”, *İkdam*, 24 Mart 1338/1922, s. 1.

⁶⁵ “Gemilerin Taharrisi Meselesindeki Mağlubiyetleri”, *Tevhid-i Efkâr*, 23 Mart 1338/1922, s. 2.

⁶⁶ “Anadolu Limanlarını Abluka Edeceklermiş!”, *Vakit*, 23 Mart 1338/1922, s. 1.

⁶⁷ “Yunanlılar İtalya'ya Tarziye Verdiler”, *Hâkimiyet-i Milliye*, 22 Mart 1338/1922, s. 1; “Yunanlılar Tarziye ve Tazminat Verecekler”, *Peyam-ı Sabah*, 22 Mart 1338/1922, s. 2.

cididi bir sıkıntıya sokmuş ve diplomatik düzeyde de giderek artan bir yalnızlığa sürüklemiştir. İşte bu sıkıntılı ortamda gerçekleşen Yunanistan'ın Fransız ve İtalyan ticaret gemilerine yönelik müdahalesi ve el koyma girişimi, ülkeyi ekonomik ve diplomatik açıdan daha da zor duruma sokan bir gelişme olarak ortaya çıkmıştır.

Yunan güçleri, Şubat-Mart 1922 arasında, Türk ordusuna savaş kaçağı malzeme taşıdıkları iddiasıyla bir Fransız ve dört İtalyan ticaret gemisine müdahale edip arama yapmış ve Fransız gemisiyle bir İtalyan gemisine el koymuşlardır. Bu müdahale ve el koymalar Fransız ve İtalyan Hükümetleri nezdinde, özellikle uluslararası ticaret hukukuna aykırı olduğu gerekçesiyle büyük bir tepkiye yol açmıştır. Aynı şekilde Türk kamuoyunda da, olayın hukuksuzluğuna ve Yunanistan'ın ekonomik ve siyasi açıdan ne denli zor durumda kaldığına yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu tepkilerin yanı sıra İngiltere'den de beklediği desteği bulamayan Yunanistan, sorunu belirli bir süre savaş kaçağı malzeme taşıdığı iddiasıyla kendi lehine çözümlenmeye çalışmış ve Fransız gemisi üzerinden Cemiyet-i Akvam'a gidilmesini gündeme getirmişse de, kararlı tepkiler ve ülke içerisindeki ekonomik ve siyasi sıkıntılar üzerine geri adım atmak zorunda kalmıştır. Böylece Fransa ve İtalya'dan resmî olarak özür dilenmiş, bu ülkelere ait ticaret gemilerinin aranmayacağına dair güvence verilmiş ve el konulan gemiler için tazminat ödenmesi kabul edilmiştir.

Tüm bu yönleriyle söz konusu girişimler, 1922 yılı itibarıyla Yunanistan'ın, uluslararası ticaret hukukuna aykırı bir eyleme başvuracak derecede büyük bir sıkıntı içerisinde bulunduğunu ortaya koyduğu gibi, ülkenin diplomatik saygınlığını oldukça olumsuz bir konuma taşımıştır.

Kaynakça

Arşiv

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)
Hariciye Nezareti İstanbul Murahhaslığı (HR.İM), 61/1, 17.08.1922.

Sürelî Yayınlar

Akşam
Anadolu'da Yenigün
Hâkimiyet-i Milliye
İkdam
İleri
Norwich Bulletin
Peyam-ı Sabah
Tevhid-i Efkâr
The Manchester Guardian
The Times
Vakit

Kitap ve Makaleler

- AKGÜN, Seçil: “Yunanistan’da Kurtuluş Savaşı’nı İzleyen Gelişmeler”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 3, 1993, s. 9-20.
- BIYIKLIOĞLU, Tevfik: *Trakya’da Milli Mücadele*, I. Cilt, 3. Bs., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992.
- CLOGG, Richard: *Modern Yunanistan Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.
- ERDEM, Nilüfer: *Yunan Tarihçiliğinin Gözüyle Anadolu Harekatı (1919-1923)*, Derlem Yayınları, İstanbul 2010.
- Gazi Mustafa Kemal (Atatürk), *Nutuk-Söylev*, Cilt: II, 3. Bs., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989.
- SONYEL, Salâhi R.: *Mustafa Kemal (Atatürk) ve Kurtuluş Savaşı*, II. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008.
- TURAN, Şerafettin: *Türk Devrim Tarihi, 1. Kitap-İmparatorluğun Çöküşünden Ulusal Direnişe*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991.
- TURAN, Şerafettin: *Türk Devrim Tarihi, 2. Kitap-Ulusal Direnişten Türkiye Cumhuriyeti’ne*, 2. Bs., Bilgi Yayınevi, Ankara 1998.
- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, 11. Bs., Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2014.
- YAVUZ, Bige: *Kurtuluş Savaşı Döneminde Türk-Fransız İlişkileri-Fransız Arşiv Belgeleri Açısından 1919-1922*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994.
- YELLİCE, Gürhan: “Birinci Dünya Savaşı ve Yunanistan: Çanakkale’den Milli Bölünmeye”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: XVI, Sayı: 32, 2016, s. 205-242.
- YILDIRIM, Hatice: “Milli Mücadele Dönemi Türk Basınında Yunanistan’ın Mali İflası”, *Atatürk Yolu Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 60, 2017, s. 311-340.

Elektronik Kaynaklar

<http://hrlibrary.umn.edu/instree/1909b.htm>, (Çevrim içi) 05.04.2022.

Extended Abstract

Diplomatic Crisis After Greece's Seizure of French and Italian Merchant Ships During The National Struggle

In this study, Greece's attempts to intervene and seize French and Italian merchant ships in February-March 1922 are examined. In this context, the intervention process and the reasons for the seizure of the ships were explained, the reactions to this initiative were emphasized, and the outcome of the diplomatic crisis was evaluated.

With the defeat in the First World War, after the Armistice of Mudros signed by the Ottoman Empire on October 30, 1918, the Allied Powers started occupations within the scope of the secret agreements agreed during the war. Greece, which was not a party to these agreements, occupied İzmir and some places in the region on May 15, 1919, especially with the support of England, at the Paris Peace Conference, and expanded this occupation to include Eastern Thrace in 1920. Against these invasions of Greece, a struggle started firstly by the National Forces and from the end of 1920, by the regular army, and the offensive power of the Greeks was broken in the Battle of Sakarya.

Thus, by 1922, Greece was left in a very difficult situation. The cost of the prolongation of the occupation process and the failure of the Greek army to achieve the expected success led to serious economic and political distress in the country and to loneliness at the diplomatic level. In this troubled environment, Greece's attempt to intervene and seize the French and Italian-flagged merchant ships would further aggravate the existing problems and have negative consequences for the country both economically and diplomatically.

Greece's diplomatic crisis with France and Italy began when a Greek cruiser seized a French merchant ship. According to public reports, the ship, which was on its way from Zonguldak to Mersin, was seized off the coast of Mersin and shipped to Salamina on February 12, 1922. Greece explained the reason for this behavior as sending the coal in the ship to the Turkish forces as war fugitive material. On the other hand, France argued that the cargo on the ship was shipped by a French coal company located in Karadeniz Ereğli for the use of the railways in Cilicia and that this was necessary for the economic situation of the country. In addition, France argued that this action was contrary to international law. For this reason, the French charge d'affaires demanded the release of both the ship and the cargo inside and compensation for the days the ship was not operating. Thereupon, the Greek Assembly accepted the release of the ship as a result of long negotiations, but declared that it would not approve the return of the cargo, considering the coal as war fugitive material and that it would be confiscated. In this process, the seized French ship was released and came to Istanbul empty, and Greece suggested that the issue be sent to the League of Nations. However, France rejected this offer and the problem could not be solved.

This initiative of Greece caused a reaction in the French and Turkish public opinion. In this context, it was emphasized that Greece's behavior was not in line with international law and would put itself in a diplomatic difficult situation. In this context, it was also stated that the issue could not be brought to the League of Nations.

While the diplomatic crisis with France continued, Greece intervened in four more Italian merchant ships in March 1922 and seized one of them. This development, including Italy in the problem, deepened the diplomatic crisis and caused Greece to be in a more difficult situation. The reason for these interventions of Greece is the suspicion that supplies and weapons were transported to the Turkish army. These interventions caused a serious reaction in the Italian public and the Italian charge d'affaire protested this attitude of Greece against international maritime law. On the other hand, although there were reports that the Greek Government had launched an investigation into the issue, no concrete development was experienced. These developments caused reactions in the Italian and Turkish public opinion.

During these developments, Greece faced an increasing economic crisis as well as political instability. In this process, the Greek Government could not get the support it wanted from the Allied states despite all its efforts. This situation broke the resistance of Greece and caused it to take a step back. Thus, an official apology was made to France and Italy, an assurance was given that merchant ships belonging to these countries would not be searched, and compensation was accepted for the seized vessels. Following this development, the seized Italian ship was released and arrived at Mersin port, where it was welcomed with great joy.

Greece made another attempt to block the passage of fugitive material after its failed attempt at French and Italian ships. For this purpose, the Greek Government embarked on a preparation to blockade some Anatolian ports and provided equipment and weapons to many ships with the thought of strengthening the naval fleet for this purpose. However, both Turkish and Italian public opinion expressed that Greece could not declare a blockade. Accordingly, the military power of Greece would not be enough to completely and permanently blockade any of the important ports of Anatolia. If the Greeks could not carry out a de facto and permanent blockade, the current situation in terms of international law would continue and thus neutral ships could not be searched. In addition, since the great powers did not accept that there was a state of war between Türkiye and Greece, they would naturally object to the blockade.

With all these aspects, these initiatives revealed that in 1922 Greece was in such a difficult situation that it would take an action against international trade and brought the diplomatic prestige of the country to a very negative point.